

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาปลาร้าและปลาต้มให้ปลอดภัยบริโภคไปไม้ดับ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการเก็บคัดเลือกปลากลุ่มปลา วงศ์ตะเพียนจากแหล่งน้ำจืดในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ นำปลามาแช่ แช็งที่อุณหภูมิต่ำกว่า -20.0 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 0 (เปรียบเทียบ), 12, 24, 48, 72, 96, 120 ชั่วโมง จากนั้นนำปลาไปผ่านขั้นตอนการทำปลาร้า และปลาต้ม โดยปลาร้าหมัก 3 เดือน ส่วนปลาต้มหมัก 4 วัน การประเมินปลาร้าและปลาต้มโดยการนำปลาสด ทั้งก่อนและหลัง การผ่านขั้นตอนการทำปลาร้านำมา ตรวจหาระยะติดต่อของพยาธิใบไม้ดับ ตรวจวิเคราะห์การปนเปื้อนของสาร เชื้อแบคทีเรีย และตรวจวิเคราะห์สารอาหารของปลาร้าและปลาต้ม ใช้สถิติสถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาพบว่า การแช่แข็งปลา ก่อนการนำมาทำปลาร้าและปลาต้มที่อุณหภูมิ -20.0 องศาเซลเซียส เป็น เวลา 48 ชั่วโมงขึ้นไป จะทำให้ปลอดภัยจากพยาธิใบไม้ดับ การสุ่มตรวจการปนเปื้อนของสารโลหะหนัก ก่อนนำปลาไปทำปลาร้าและปลาต้ม พบสารปรอทเกินมาตรฐานในผลิตภัณฑ์ทั้งสองชนิด ขณะที่ปลาต้ม พบเชื้อ *Echerichia coli* และ *Staphylococcus aureus* ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐาน จากการศึกษาใน ครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการแช่แข็งปลาในอุณหภูมิที่ใช้เวลานาน และหมักปลาร้าไม่น้อยกว่า 3 เดือน จะทำ ให้ระยะติดต่อของพยาธิใบไม้ดับตาย ขณะที่การหมักปลาต้มที่ใช้เวลานาน ปลอดภัยแต่ก็พบการ ปนเปื้อนจุลินทรีย์บางชนิด จึงควรพัฒนากระบวนการเตรียมอย่างระมัดระวัง การสุ่มตรวจปลาเพื่อดูการ ปนเปื้อนพยาธิ จุลินทรีย์ และสารโลหะหนักควรทำเป็นอย่างยิ่งก่อนนำไปทำปลาร้าและปลาต้ม เพื่อความ ปลอดภัยด้านสุขภาพของผู้บริโภคอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ปลาร้า ปลาต้ม พยาธิใบไม้ดับ บอร์พิสทอร์คิส วิเวอรรีนิ มะเร็งท่อน้ำดี

Abstract

This research was aimed to develop fermented and pickled fish without *Opisthorchis viverrini*. Cyprinoid fishes were collected four provinces including Nakhon Ratchasima, Chaiyaphum, Buri Ram and Surin. Fishes were selected and then freeze at -20.0 degree of Celsius for differenced timed included 0 (control), 12, 24, 48, 72, 96, and 120 hours. Samples from each time groups were selected to determine *O. viverrini* metacercaria and also analyze toxic chemical contamination. Freeze fishes were taken to fermented and pickled fishes process and then fermented 3 months and 4 days for fermented fishes and pickled fishes, consequently. Contamination of *O. viverrini* metacercaria, microbes, and toxic chemical agents in both fermented and pickled fishes after timely, were analyzed. The results reveal that freeze fishes at -20.0 degree of Celsius over 48 hours could annoyed and due to inactive *O. viverrini* metacercaria. Fish samples were randomized selected at before production to analyzed heavy metal and found that mercerizes were overdose in both fermented and pickled fishes. Meanwhile, *Escherichia coli* and *Staphylococcus aureus* were determined over standardization in pickled fish. In conclusion, this study indicates that freeze fishes in low temperature and take along times with timely 3 months fermented due to kill *O. viverrini* metacercaria. Meanwhile, freeze pickled fish production used time shortly lead to inactive *O. viverrini* metacercaria, however, serious microbes are possible contamination. This is should be carefully process and randomize selection of samples at before and after production may practical analyze for awareness of sustainable consumer health.

Keywords: Fermented fish, pickled fish, *Opisthorchis viverrini*, cholangiocarcinoma